

УНИВЕРЗИТЕТ „КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА ЗА РОМАНСКИ ЈАЗИЦИ И КНИЖЕВНОСТИ
СЕМИНАР ЗА ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ
СКОПЈЕ

PARTE PRIMA
INAUGURAZIONE E CONSEGNA
TARGA DI BENEMERENZA

Лектури по Италијански Јазик
30
Lettorato
di Lingua Italiana

Аула на Филозофско-филолошкиот факултет:
19. XII 1990 год., во 12,00 ч.

UNIVERSITÀ „KIRIL I METODIJ“ — FACOLTÀ
DI FILOGIA

ISTITUTO DI LINGUE E LETTERATURE ROMANZE
SEMINARIO DI LINGUA E LETTERATURA ITALIANA
SKOPJE

Свечено отварање, поздравни речи и доделување

ПЛАКЕТА

на Лекторот по Италијански јазик

проф. Аугусто Фонсека

INAUGURAZIONE

DISCORSI UFFICIALI E CONFERIMENTO

DELLA *TARGA DI BENEMERENZA*

AL LETTORE DI LINGUA ITALIANA

PROF. AUGUSTO FONSECA

SKOPJE, 19 XII 1990

Под покровителство на Ректорот на Универзитетот „Кирил и Методиј“ проф. д-р Драги Данев, и Неговата Екселенција Амбасадорот на Република Италија во СФР Југославија, Серџо Венто, Катедрата за романски јазици и книжевности и Семинарот за италијански јазик и книжевност во просториите на Филолошкиот факултет на 19 декември 1990 година организирале прослава по повод

ТРИЕСЕТ ГОДИНИ СТУДИИ ПО ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ

Свеченоста се состоеше од три дела, и тоа:

- I: Официјално отворање.
- II: „ВИНОТО И ПОЕЗИЈАТА“ (културно-уметничка приредба на студентите по италијански јазик и книжевност во придружба на мандолинскиот оркестар при Домот на младите „25 Мај“ во Скопје, под диригентството на Рамадан Шукри).
- III: Студентски симпозиум на тема: НЕКОИ АСПЕКТИ НА ИТАЛИЈАНСКОТ ЈАЗИК И КУЛТУРА ВО ОДНОС НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И КУЛТУРА.
- IV: Изложба на подарени книги од Италијанската Амбасада и трудови на членовите и дипломираните студенти на Семинарот за италијански јазик и книжевност.

Con il patrocinio del Rettore dell'Università "Kiril i Metodij" di Skopje, prof. d-r. Draghi Danev, e dell'Ambasciatore d'Italia nella RSF di Jugoslavia, S.E. Sergio Vento, l'Istituto di Lingue e Letterature Romanze e il Seminario di Lingua e Letteratura Italiana, nei locali della Facoltà di Filologia il giorno **19 dicembre 1990** hanno organizzato una manifestazione celebrativa per il

TRENTENNALE DEGLI STUDI DI ITALIANISTICA

La manifestazione era articolata nelle seguenti fasi:

1. INAUGURAZIONE, DISCORSI UFFICIALI E CONFERIMENTO DELLA TARGA DI BENEMERENZA AL PROF. AUGUSTO FONSECA

2. IL VINO E LA POESIA

(spettacolo artistico-culturale degli **studenti di italianistica**, accompagnati dall'**orchestra di mandolini** della Casa della Gioventù "25 maggio" di Skopje, diretta dal maestro Ràmadan Šukri. Scelta ed elaborazione: **Augusto Fonseca**. Traduzioni: collettivamente con gli studenti, sotto la guida di Augusto Fonseca)

3. SIMPOSIO STUDENTESCO SUL TEMA:

ALCUNI ASPETTI DELLA LINGUA E CULTURA ITALIANA RAPPORTATI ALLA LINGUA E CULTURA MACEDONE

4. MOSTRA DEI LIBRI

inviati in omaggio dall'Ambasciata d'Italia e delle pubblicazioni dei membri dell'Istituto e del Seminario di Lingua e Letteratura Italiana dell'Università di Skopje

Уважен сињор Тоси, почитуван проректоре,
ценети гости, драги студенти

Имам пријатна должност а и особена чест што ми се даде можност да ја отворам и поздравам оваа значајна свеченост на Филолошкиот факултет со што ја одбележуваме 30-годишнината на Лекторатот по италијански јазик кој работи во склопот на Катедрата за романски јазици и книжевности на Универзитетот „Кирил и Методиј“ во Скопје.

Лекторатот за италијански јазик претставува значајна и носечка алка во богатата културна соработка меѓу Италија и СР Македонија. Ете зошто не е лесно да се измерат и адекватно оценат постигањата што ги остварил овој лекторат како на полето на наставната дејност така и на неговото културно зрачење пошироко. Доволно е ако се истакне и само фактот што во рамките на својата педагошка работа импозантен број студенти од сите наставни групи на Филолошкиот факултет го учеле а повеќето од нив и го научиле италијанскиот јазик и на тој начин го почувствувале не само задоволството ами и радоста што можат да ги читаат делата на големите италијански автори без кои не може да се замисли светската литературна ризница почнувајќи од Бокачо, Данте, Петрарка, Макијавели, Голдони, да ги споменеме само најзначајните меѓу великаните до оние Монтале, Силоне, Моравија, и кој уште не.

Големо е и значајно влијанието што го вршела италијанската култура и јазик во европските простори од Боеције преку ренесансата па сè до денес. Тие зрачења допреле и до нашите простори.

Уште во XVI век во европските јазици почнаа да влегуваат зборовите од областа на музичката терминологија: *дуо, фуга, мадригал, виолина, виола (од *viola da gamba* — виола за ногата), потоа алетро, ларго, опера, пиано, престо, речитатив, соло и соната, адаџо, анданте, арија, кантата, концерт, контраалт, крешчендо, дует, фалсето, финале, форте, либрето, маестро, ораториум, рондо, сопран, стакато, темпо, трио, ромбон, виолончело потоа алт каденца, дива, легато, пиколо, пицикато, примадона* — термини без кои музичарите денес би биле исправени пред голема мачнотија ако би требале да измислуваат нови.

SALUTO DEL PRESIDE DELLA FACOLTÀ DI FILOLOGIA,
PROF. D-R.VLÀDIMIR TSVÉTKOVSKI

Gentile Signor Tossi, stimato Prorettore, stimati ospiti, cari studenti, sono lieto e grato per essere stato designato ad inaugurare questa importante ricorrenza qui alla Facoltà di Filologia dell'Università "Kiril i Metodij" di Skopje: i trent'anni di attività del Lettorato di Lingua Italiana, che opera all'interno dell'Istituto di Lingue e Letterature Romanze.

Il Lettorato Italiano costituisce un anello di primaria importanza nella ricca collaborazione culturale tra l'Italia e la RS di Macedonia. Ecco perché non è così semplice elencare e valutare in modo adeguato gli obiettivi raggiunti da questo Lettorato sia nel campo dell'insegnamento sia in quello più vasto della diffusione culturale. Basti solo evidenziare il fatto che, grazie alla sua attività pedagogico-didattica, un numero enorme di studenti di tutti gli indirizzi di studi della Facoltà di Filologia ha studiato la lingua italiana e molti di loro l'hanno anche bene imparata, tanto da potersi dire contenti e provare anche la gioia di leggere le opere di quei grandi autori italiani senza i quali non è pensabile il tesoro della letteratura mondiale; ho presente prima di altri, Boccaccio, Dante, Petrarca, Machiavelli e Goldoni, solo per citare i più rappresentativi tra i massimi esponenti fino a giungere poi a Montale, Silone, Moravia.

Considerevole è stato l'influsso esercitato dalla lingua e cultura italiana in tutta l'Europa, a cominciare da Boezio per arrivare, passando per il Rinascimento, ai nostri giorni. Tale influsso ha avuto riflessi anche nel nostro ambiente.

Così, dalla terminologia musicale, che sin dal XVI secolo aveva influenzato le lingue europee, abbiamo, ad esempio: *duo fuga, madrigale, violino, viola (da viola da gamba), quindi allegro, largo, opera, piano, presto, recitativo, solo, sonata, adagio, andante, aria, cantata, concerto, contralto, crescendo, duetto, falsetto, finale, forte, libretto, maestro, oratorio, rondò, soprano, staccato, tempo, trio,*

Не помалубројни се термините од другите области на уметноста, од архитектурата, книжевноста и сликарството. За-рем би можеле да ги замислиме фасадите на нашите куќи без балкони, тераци, фризови или без фреско сликарство во нашите цркви. Каде на друго место би ги сместиле оние нај-заслужните ако не на пиедестал. И во нашата поезија поети-те ги испробаа своите способности од најсложената поетска форма сонетот.

Можеби некои со носталгија се сеќаваат на деновите кога нашите бакали мереа со паланси потоа се користеа кацавиди, а оние што немаа свој велосипед бараа да повозат една волта, а кога се засилуваа земаа форца. Се готвеа разни манџи, се јадеше од пјати а на skutot се ставаат пацети, вљубените одеа алабрацета играа бало; се правеа карневали се фрлаа конфети; се оставаше депозито од храна за зима, а во нашите градини цветаа барбарози и така натаму.

Сево ова зборува колку италијанската култура била дел од нашето секојдневие што продолжува до нашиве дни. За-рем има некој којшто не оди на пица, не пробал шпагети, макарони, или пак равиоли.

За поздравување е фактот што италијанската страна покажа разбирање и спремност па на база на реципроцитет е отворен Лекторатот за македонски јазик на Универзитетот во Неапол кој што има постигнато завидни резултати во изучувањето како на македонскиот јазик така и на македонската книжевност.

На крајот од името на професорите и студентите на Филолошкиот факултет најсрдечно му го честитам јубилејот на Лекторатот по италијански јазик и на неговите професори и студенти им пожелувам многу успеси и плодна работа во иднина.

Уште еднаш најсрдечни честитики и најубави желби.

Благодарам,

ДЕКАН

на Филолошкиот факултет

Проф. д-р Владимир Цветковски

trombone, violoncello, e ancora alto, cadenza, legato, piccolo, pizzicato, primadonna; termini, senza i quali i musicisti si troverebbero di fronte ad enormi problemi se dovessero inventarne di nuovi.

E non sono pochi i termini presi da altre branche dell'arte, dell'architettura, letteratura e pittura. Come sarebbero le facciate delle nostre case senza *balconi, terrazze, fregi*, o la pittura senza gli *affreschi* nelle nostre chiese? Dove potrebbero venir presentati gli illustri personaggi se non sui *pedistalli*? E con il *sonetto* non sono cimentati i nostri poeti, mettendo alla prova le proprie capacità di verseggiatori?

Taluno forse ricorda con qualche nostalgia i tempi in cui i nostri droghieri usavano pesare con le *palanzi* [< *balance, ndt*], o quando si usavano i *cazzavidi* [< *cacciaviti, ndt*]. Chi non aveva una bicicletta chiedeva di poter fare una *volta*, e quando ci si sforzava si prendeva *forza*. Si preparavano diversi *mandži* [< mangiare: *pietanze, ndt*] e si mangiava nei *piatti*, mentre gli innamorati se ne andavano *alabrazzetta* e facevano un *ballo*; si facevano *acarnevali* e si lanciavano *confetti*. Si lasciava in *deposito* il cibo per l'inverno, nei giardini fiorivano le *barbarose* [< *malvarose?*, *ndt*], e così via. Tutto questo dimostra come la cultura italiana facesse parte della vita quotidiana da noi e tutt'oggi continua ad esserlo. E c'è qualcuno che non sia mai andato a mangiare una *pizza*, che non abbia ancora assaggiato gli *spaghetti, i maccheroni, o i ravioli*?

Constatiamo con grande soddisfazione che da parte italiana si è dimostrato interesse e comprensione e su base di reciprocità è stato introdotto un lettorato di lingua macedone a Napoli, il quale ha già ottenuto risultati apprezzabili nell'insegnamento sia della lingua, che della letteratura macedone.

Desidero, infine, a nome dei professori e degli studenti della Facoltà di Filologia, esprimere le più vive congratulazioni ai professori e agli studenti del Lettorato di Lingua Italiana per il prestigioso trentesimo anniversario di attività e formulo loro gli auguri più cordiali per futuri più grandi successi.

Ancora una volta felicitazioni e auguri!

SALUTO DELL'ADDETTO CULTURALE DELL'AMBASCIATA D'ITALIA
NELLA RFS DI JUGOSLAVIA, PROF. ANDREA TOSSI

Signor Prorettore, Signor Preside, professori e studenti,

desidero esprimere, anche a nome del l'Ambasciatore d'Italia, che è temporaneamente assente, il piú vivo compiacimento per l'iniziativa che ha luogo oggi in occasione del trentennio del Seminario di Lingua, e Letteratura Italiana nella Università di Skopje. Sono personalmente onorato e lieto di essere presente a questa significativa ricorrenza e in questo momento approfitto della presenza di tanti studenti e insegnanti per esprimere il mio ringraziamento e l'apprezzamento del mio governo per lo sforzo e l'attività che questa università' ha dedicato all'insegnamento della lingua italiana e il ringraziamento particolare agli insegnanti del Seminario e al mio connazionale, il lettore Augusto Fonseca, che è sempre stato animato da entusiasmo e da passione per il suo lavoro.

Auguro che si possa realizzare nel futuro un ulteriore sviluppo dello studio della lingua italiana, anche concretamente con la istituzione possibile di una cattedra completa nell'ambito della Facoltà.

Questo è il nostro augurio e io termino, assicurando che da parte della nostra ambasciata ogni assistenza sarà fornita per ottenere questo scopo. E per l'immediato futuro, personalmente m'interessero affinché il Seminario d'Italiano abbia un aiuto, un contributo per la biblioteca come dai vostri desiderata.

Di nuovo, rinnovo il mio saluto a tutti i presenti.

Grazie per l'invito.

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АТАШЕ ЗА КУЛТУРА ПРИ ИТАЛИЈАНСКАТА
АМБАСАДА ВО СФРЈ, ПРОФ. АНДРЕА ТОСИ

Господин Проректоре, господин Декане, професори
и студенти,

сакам да го искажам и во името на Амбасадорот на Италија, кој е моментално отсутен, најголемото задоволство, за иницијативата што се одржува денес по случај триесет години од Семинарот по италијански јазик и литература на Универзитетот во Скопје. Лично сум почестен и радостен, што сум тука присутен на оваа значајна прослава и во овој момент ја користам приликата во присуството на многу студенти и предавачи да ги искажам моите благодарности и ценењето на мојата влада за напорите и активноста што овој Универзитет му посветил на изучувањето на италијанскиот јазик и особе-

на благодарност на наставниците од Семинарот и на мојот сограѓанин, лектор Аугусто Фонсека, кој отсекогаш бил анимиран од ентузијазам и преданост во својата работа. Ви пожелувам во иднина да се реализира еден понатамошен развој на студиите по италијанскиот јазик, а поконкретно тие да прераснат во комплетна катедра во доменот на Филолошкиот факултет. Оваа е наша желба. Јас ќе завршам, уверувајќи ве дека од страна на нашата Амбасада секаква помош ќе биде нудена за да се постигне оваа цел. Во непосредна иднина лично ќе се интересирам Семинарот по италијански јазик да се здобие со еден придонес за библиотеката, како што вие искажавте желба. Уште еднаш го упатувам мојот поздрав на сите присутни. Благодарам за поканата.

(Симултан превод: проф. Наум Китановски)

Legge la sua relazione il *prof. Naum Kitànovski*, Capo dell'Istituto di Lingue e Letterature Romanze. Al centro della foto: il *prof. Vlàdimir Tsvétkovski*, Preside della Facoltà di Filologia; a destra: il *prof. Augusto Fonseca*, Lettore di Lingua Italiana

Parte del pubblico: professori, assistenti, lettori stranieri e studenti presenti alla celebrazione dei primi trent'anni d'italianistica a Skopje

ИЗЛАГАЊЕ НА ШЕФОТ НА КАТЕДРАТА, ПРОФ. НАУМ КИТАНОВСКИ,
НА ТЕМА: „ПРИСУТНОСТА НА ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК, КНИ-
ЖЕВНОСТ И КУЛТУРА ВО МАКЕДОНИЈА“.

Почитувани колешки и колеги, пријатели на италијанската
култура.

Дозволете ми во оваа пригода да дадам и јас едно мое виду-
вање за тоа на што се должат студиите по италијански јазик.

Италијанската култура во различни историски периоди,
со нееднаков интензитет, посредно или непосредно е присут-
на на македонска почва.

Уште во раниот период на нашето духовно живеење
воспоставено од светите браќа Кирил и Методиј може да се
забележат видливи траги на првите контакти помеѓу маке-
донската и италијанската култура. Појдувајќи од култот кон
римските папи искажан преку фрескосликарството во маке-
донските цркви, преку присутноста и интересот на римските
свештеници што го искажуваат кон македонската народна
песна, забележувана на маргините од стари книги како онаа
врз македонскиот речник, пронајден од италијанскиот лин-
гвист Чиро Џанели па сè до пронаоѓањето на текстовите
од македонските книжевни училишта во архивите на Вати-
кан, и во архивите на италијанските градови ќе дојдеме до
заклучокот дека постоеле интензивни културни врски.

Интересот пак за италијанскиот јазик и книжевност до-
стига врвен дострел во периодот на нашата преродбенска
книжевност. Нашите писатели од овој период како браќата
Миладиновци, Прличев, Џинот и др. го изучувале италијан-
скиот јазик во поголемите културни центри на Отоманската

RELAZIONE DEL CAPO DELL'ISTITUTO DI LINGUE E LETTERATURE ROMANZE, PROF. NAUM KITÀNOVSKI

Gentili Colleghe e Colleghi, Amici della cultura italiana,

consentitemi che in questa circostanza dica anch'io qualche cosa in ordine allo studio della lingua italiana da noi.

La cultura italiana in Macedonia, in modo diretto o indiretto, è stata sempre presente nelle diverse epoche storiche, per quanto con intensità variabile.

Sin dagli albori della nostra vita religiosa cui dettero l'avvio i fratelli Cirillo e Metodio, vi sono tracce evidenti dei primi contatti fra la cultura macedone e quella italiana. A cominciare dal culto dei papi di Roma, attestato negli affreschi delle chiese macedoni, dalla presenza e l'interesse dimostrato da prelati romani per il canto popolare macedone, rilevato a margine di alcuni libri, come quello trascritto su un vocabolario macedone, trovato dal linguista italiano Ciro Giannelli, quindi al ritrovamento di testi provenienti da scuole letterarie negli archivi vaticani e ancora in archivi di città italiane, possiamo giungere alla conclusione che esistevano frequenti scambi culturali.

Ma l'interesse per la lingua e cultura italiana, raggiunge il suo apogeo nel periodo della nostra rinascita letteraria. Gli scrittori di quel tempo, i fratelli Miladinov, Prličev, Džinot e altri avevano studiato l'italiano nei maggiori centri dell'impero Ottomano ed alcuni di essi ad un livello molto alto, come è il caso di Grigor Prličev, il quale effettuò la traduzione in macedone (la prima in assoluto di un'opera letteraria straniera) del capolavoro letterario di Ludovico Ariosto, l'Orlando Furioso, oggi conservata nell'archivio della città di Ohrid, da alcuni storici della letteratura ritenuta la prima opera tradotta in una lingua slava.

Relazioni assai intense sul piano politico e culturale si hanno nel periodo del risorgimento italiano e della lotta del popolo macedone per la liberazione dal

Империја до таа степен што Григор Прличев успева да го направи и воопшто првиот превод на македонски јазик на едно дело од странска книжевност и тоа ремек делото на италијанската книжевност „Бесниот Роланд“ од Лодовико Ариосто, што денес се наоѓа во архивот на град Охрид а кој според некои историчари на литературата претставува и прв превод на ова дело на еден од словенските јазици.

Мошне интензивни контакти на политички и културен план ќе се остварат во периодот на обединувањето на Италија и борбата на македонскиот народ за ослободување од турското ропство, така што во непосредна близина на Гарибалди ќе се најде и охриданиецот Ѓорѓи Капче како близок пријател на семејството Гарибалди.

Како последица од ваквите односи голем број италијански мислители политичари, како Вико Мантегаца и многу други стануваат вистински борци за македонската кауза во периодот на Илинденското востание. Јавните собири по италијанските градови имаат за цел да се запознае светската јавност со несносната состојба во Македонија. Италијанското движење на „Карбонарите“ ќе се почувствува и во Македонија. Италијанските дневни и неделни весници: „Аванти“, „Кориере дела сера“, „Пиколо ди Триесте“, „Џорнале д’Италиа“, „Чивилта католика“, со повеќе од 150 написи во текот на 1903 година речиси секојдневно ја известуваат европската јавност за востанието во Македонија.

Непосреден контакт со италијанската култура ќе се оствари во периодот од 1941/43 година кога во Западна Македонија цела една генерација ќе понесе извесен белег, а во делата на нашите современи прозни писатели како В. Малески, М. Фотев, В. Николески и др. ќе најде соодветен одраз, а Владо Малески пак по војната ќе го преведе од оригинал делото „Луѓе и нелуѓе“ од Елио Виторини.

По извесното стивнување на односите со Италија што настапи како резултат од веќе познатите политички прилики настапи периодот на постепено раскинување со догматизмот поради што се отворија големи можности за културна размена со Италија и тоа во двете насоки. Податокот од околу 150 библиографски единици прикажани во прилогот кон анотираната библиографија на дела од италијанската книжевност на македонски јазик во периодот од 1945—1985 година, изработена од Анастасија Ѓурчинова како и од македониката на италијански јазик од околу 2000 записи компјутерска обработка од Наум Китановски, сведочат за едно мошне живо комуницирање на двете култури. Во 1958 година песната Ленка од Кочо Рацин за прв пат преку преводот на Освалдо Рамус ќе прозвучи на италијански јазик. Преку антологијата на Југословенската современа поезија, објавена од издавачката куќа Гуанда за прв пат ќе им биде претставена и македонската современа поезија со неколку наши поети за да во 1965 година биде објавена во општо првата антологија на македонската современа поезија на странски јазик под наслов *La poesia macedone a cura di Giacomo Scotti*, а потоа

giogo turco. Nella stretta cerchia di persone vicine a Giuseppe Garibaldi venne a trovarsi Gheorgji Kapče, di Ohrid, molto vicino alla famiglia dell'Eroe.

Conseguenza di tali relazioni è il gran numero di pensatori e politici italiani, come Vico Mantegazza e molti altri, divengono autentici difensori della causa macedone nel periodo della sommossa di Sant'Elia. Incontri pubblici in città italiane hanno come obiettivo di far conoscere la situazione della Macedonia all'opinione pubblica mondiale. Il movimento dei Carbonari viene avvertito anche in Macedonia. Con più di 150 articoli quotidiani e settimanali italiani (*l'Avanti*, *il Corriere della sera*, *il Piccolo di Trieste*, *il Giornale d'Italia*, *la Civiltà cattolica*) nel corso del 1903 tengono aggiornata l'opinione pubblica in Europa, quasi giorno per giorno.

Contatti diretti con la cultura italiana si ebbero nel periodo 1941./43 nella Macedonia Occidentale e un'intera generazione ne subì l'influenza. Tracce evidenti di ciò si trovano nelle opere di diversi narratori contemporanei, quali Vlado Maleski, M.Fotev, V.Nikoleski ed altri, mentre subito dopo la guerra Vlado Maleski tradusse dall'originale "Uomini e no" di Elio Vittorini.

Dopo un certo raffreddamento delle relazioni con l'Italia, seguito alle ben note circostanze politiche, inizia un periodo di graduale abbandono del dogmatismo, per cui si offrirono grandi possibilità di scambi culturali tra i due Paesi. Le circa 150 unità bibliografiche elencate a cura di Anastasia Ghiurcinova in appendice alla bibliografia ragionata della letteratura italiana tradotta in macedone nel periodo 1945-1985, come pure le circa 2000 traduzioni italiane dal macedone elaborate al computer da Naum Kitànovski, parlano chiaramente del vivace scambio tra le due culture. Nel 1958 la poesia "Lenka" di Kočo Ratsin viene tradotta per la prima volta in italiano da Osvaldo Ramous. Nell'antologia della "Poesia jugoslava contemporanea", pubblicata dall'editore Guanda, vi figurano per la prima volta alcuni poeti macedoni contemporanei, mentre la prima antologia della poesia contemporanea macedone (la prima in una lingua straniera) con il titolo "La poesia macedone" viene pubblicata a cura di Giacomo Scotti, il quale poi cura anche un'antologia della prosa macedone ed un'antologia

ќе следат Антологијата на македонскиот расказ, Антологијата на македонската народна поезија приредени од истиот автор, како и редица други преведени дела од македонската книжевност.

Од друга страна пак голем број современи италијански автори ќе бидат преведени на македонски јазик, а како признание за вистинските вредности на италијанската литература, интернационалната награда Златниот венец на Струшките вечери на поезијата ќе му биде доделена на поетот Еуџенио Монтале и тоа пред да му биде доделена Нобеловата награда за литература.

Богатата вековна културна традиција како и повоеното отворање на Југославија кон светот, особено кон пријателска Италија создадоа поволни услови за меѓусебно разбирање и доверба што овозможија размена од секаков вид и придонесоа за меѓусебно запознавање на културните, и материјалните достигнуања.

Ваквата состојба несопирливо ја наметна потребата на нашиот Универзитет, во 1960 година да се отпочне со изучувањето на италијанскиот јазик во рамките на Лекторатот по италијански јазик при Катедрата за романска филологија, а за прв лектор да биде избрана лекторката Катја Младинео од Загреб.

Огромен беше интересот за италијанскиот јазик. Голем број студенти се здобија со потребни познавања кои подоцна дадоа голем придонес за развивањето на културните и економските односи помеѓу нашите две земји. Да споменеме и тоа дека од првата генерација на студенти по италијански јазик се и некои членови на нашата Катедра на кои моментално италијанскиот јазик им е во функција на наставата.

Во текот на овој период се изменија неколку лектори меѓу кои Наум Китановски, Винченцо Манкузо (прв лектор преку културна размена) и Аугусто Фонсека кој денес ја има таа чест да ја прославува и триесетгодишнината од формирањето на семинарот.

При тоа треба да споменеме дека студиите по италијански јазик доживуваат и своевиден подем. Од 1980 година тие се развиваат во вистински семинар по италијански јазик и книжевност, така што италијанскиот јазик го завзема местото на Втор главен предмет, при што на сите студенти на нашиот Факултет им е овозможено да го студираат. Бројот на студентите од година во година се наголемува а оваа година го достигна бројот од дваесетина студенти кои италијанскиот јазик го зеле како втор главен предмет и околу 40 студенти кој го зеле како помошен предмет или како еден странски јазик. Тука треба бездруго да се истакне и мошне конструктивната долгорочна кадровска политика на Катедрата за романски јазици и книжевности и разбирањето на Филолошкиот факултет кои дадоа голем придонес италијански-

della poesia popolare macedone, e ancora una serie di altre opere della letteratura macedone.

D'altro canto, un gran numero di autori italiani vengono tradotti in macedoni, e in segno di apprezzamento degli autentici valori della letteratura italiana, al poeta Eugenio Montale, prima ancora che gli fosse tributato il premio Nobel per la letteratura, viene assegnato il premio internazionale "Ghirlanda d'Oro" al Festival "Serate della Poesia di Struga".

La ricca tradizione culturale e l'apertura, nel dopoguerra, della Jugoslavia verso il mondo, e in particolare verso l'Italia, offrirono favorevoli condizioni ad una reciproca comprensione e fiducia, che consentirono scambi di ogni genere e contribuirono alla conoscenza delle reciproche realizzazioni nel campo dei beni materiali e culturali.

In un simile stato di cose, presso la nostra Università fu sentita ormai irrinunciabile la necessità di dar corso allo studio dell'italiano aprendo un Lettorato di lingua italiana presso l'Istituto di Lingue e Letterature Romanze. Quale prima lettrice fu scelta la prof.ssa Katia Mladineo di Zagabria.

Grandissimo fu allora l'interesse per l'italiano. Numerosi studenti ebbero la possibilità di apprendere la lingua ad un livello essenziale ed in seguito hanno dato un valido contributo allo sviluppo delle relazioni culturali, ed economiche fra i due Paesi. Si vuol qui menzionare che fra gli studenti di allora vi sono alcuni membri del nostro Istituto, per i quali la lingua italiana è materia di insegnamento.

Nel corso di questo trentennio si sono alternati alcuni lettori, tra cui Naum Kitànovski, quindi Vincenzo Mancuso (primo lettore in un contesto di accordi bilaterali) e Augusto Fonseca, che oggi ha l'onore di rappresentare l'istituzione, di cui oggi, festeggiamo il trentennale.

Bisogna, comunque, ricordare che gli studi di italianistica hanno conosciuto un'interessante fase di crescita. Dal 1980, infatti, si presentano come un autentico seminario di lingua e letteratura: in altre parole, l'italiano è assunto a seconda materia fondamentale ed è a disposizione dei piani di studio di tutti gli studenti

от лекторат да прерасне во Семинар за италијански јазик и книжевност. Наставата моментално ја реализираат со успех еден виш предавач, еден лектор и еден асистент. Наша грижа во иднина ќе биде Семинарот да се комплетира кадровски за да може семинарот да прерасне во Катедра за италијански јазик и книжевност.

Во текот на неговото постоење Семинарот развивал и развива мошне богата воннаставна активност. Особени заслуги за тоа има Професорот Аугусто Фонсека чија што настава по италијански јазик продолжува и надвор од Факултетот. Тој со своето несебично залагање успева од поактивните студенти да формира вистинска истражувачка група наречена „Мартеди“ од каде што излегоа повеќе објавени преводи од италијанската книжевност на македонски јазик, а има повеќе истражен материјал кој допрва треба да биде преведен и објавен. Професорот Фонсека со своето умеење успева да ги организира студентите да живеат мошне активен културно-забавен живот во рамките на семинарот така што студентите можат да извлечат двојна полза.

Благодарение на склучените културни спогодби на сојузно ниво како и личните залагања на Професорот Фонсека речиси секоја година по десетина наши студенти можат да користат летни стипендии на Италијанската Влада за изучување на јазикот преку непосреден контакт. Семинарот активно се вклучува во организирање на хуманитарни акции настојувајќи да ги сензибилизира студентите кон горливите хумани проблеми на денешното време. Но за тоа дозволете нешто повеќе да ни каже професорот Аугусто Фонсека.

della Facoltà di Filologia. Il numero di studenti cresce di anno in anno; nell'anno accademico corrente vi sono una ventina di nuovi studenti triennialisti ed una quarantina di biennialisti. Bisogna senz'altro mettere in risalto la politica lungimirante dell'Istituto di lingue e letterature romanze per la preparazione dei quadri e il sostegno della Facoltà di Filologia che hanno notevolmente contribuito a trasformare il lectorato in Seminario di lingua e letteratura italiana. L'attività didattica è attualmente affidata ad un docente di grado superiore, un lettore ed un assistente. È nostra intenzione completare al più presto i quadri docenti in modo che dall'attuale Seminario si passi ad un Istituto di Lingua e Letteratura Italiana.

Nel corso della sua esistenza il Seminario di Italiano ha curato e, perfezionandola, continua a curare una ricchissima attività al di fuori degli obblighi ufficiali. Il merito fondamentale di tutto questo è del professore Augusto Fonseca, la cui attività professionale continua al di là degli obblighi contrattuali con la Facoltà di Filologia. Grazie al suo instancabile impegno, egli riesce a coinvolgere e convogliare quegli studenti maggiormente capaci e laboriosi in un autentico gruppo di studi e ricerche, il "Gruppo del martedì", dal quale finora sono state realizzate e pubblicate numerose traduzioni in lingua macedone di testi della letteratura italiana e molte altre lo saranno quanto prima. Con la sua abilità il professor Fonseca riesce ad organizzare gli studenti in modo da farli sentire realmente partecipi di esperienze culturali e ricreative con loro duplice beneficio all'interno del Seminario.

Quasi ogni anno una decina di nostri studenti, grazie ad accordi culturali a livello jugoslavo e all'interessamento personale del professor Fonseca, usufruiscono di premi di studio per la frequenza di corsi estivi di lingua in Italia. Il Seminario di italiano, inoltre, ha al suo attivo una lunga serie di iniziative a carattere umanitario, con cui si cerca di sensibilizzare gli studenti alla drammaticità e delicatezza di alcuni dei più attuali problemi dei nostri tempi. Ma permettetemi, a questo punto, di cedere la parola al professor Augusto Fonseca perché ci parli lui un po' più estesamente di questi argomenti.

Почитуван Проректоре, почитувани гости, драги колеги
и студенти.

Да се зборува за почетоците на студиите по италијанска лингвистика на Скопскиот универзитет и за нивниот триесетгодишен развој, секако не е едноставно и, покрај желбата за концизност, не може да биде краткотрајно. Тогаш, токму со цел да не ве заморувам со говор оптоварен со бројки и имиња, планови и биланси, ќе се потрудам во главни црти да ја прикажам состојбата на италијанскиот јазик и култура во СР Македонија.

* * *

Сè уште беа свежи раните од војната, кога на македонски јазик, штотуку кодифициран и за прв пат официјално признат, се појавија првите преводи од италијански автори: Едмондо де Амичис, со кого започна низата на преводи во 1951 година, потоа Луиџи Капуана, Елио Виторини, Џовани Бокачо, Данте Алигиери. Овој факт го добива своето вистинско значење, ако се има на ум дека Италијанците, кои, иако во оваа земја ја имаа неблагогородната улога на окупатори, сепак успеаја да остават меѓу народот длабоки траги и спомени на пријателство и човечност, како што и денес честопати се потврдува. Значи, дека од Италијанците и нивната култура Македонците очекуваа многу зборува фактот што кон крајот на педесетите години при младиот Скопски универзитет е основан првиот и, досега, единствениот Лекторат по италијански јазик.

* * *

Четириесет години по појавувањето на првиот италијански автор и триесет години по создавањето на овој Лекторат, можеме да кажеме дека во СР Македонија италијанскиот јазик навлезе речиси во сите области на јавниот живот преку бројни книжевни и симултано-преведувачи, кореспонденти и наставници. А тие се вработени при владини институции, во банкарските служби, трговски претпријатија, туристички агенции, заводи за осигурување, како и при издавачките куќи, редакциите на весници и списанија, додека просветните работници ја изведуваат својата дејност во училишните установи и факултетите. Но покрај овие, кои го користат италијанскиот јазик за професионална цел, постојат низ целата Република многубројни познавачи на дантеовиот јазик кои излегуваат од нашиот Лекторат годишно по петнаесетина. Тие овој јазик го употребуваат за културни цели или

RELAZIONE DEL LETTORE ITALIANO, PROF. AUGUSTO FONSECA

Illustre Prorettore, gentili ospiti, cari colleghi, cari studenti, parlare dell'inizio degli studi d'italianistica e dello sviluppo che essi hanno avuto presso l'Università di Skopje nel corso di un trentennio non è certo impresa semplice né, per quanto si voglia essere sintetici, di breve durata. Al fine, quindi, di risparmiare a tutti un ascolto grigio, basato su cifre e nomi, progetti e bilanci, tenterò di presentare a volo d'uccello la situazione della lingua e cultura italiana nella RS di Macedonia.

* * *

Erano ancora fresche le ferite della guerra, quando nella lingua macedone codificata da appena qualche anno e per la prima volta ufficialmente riconosciuta, videro la luce le prime traduzioni di autori italiani: Edmondo De Amicis, che aprì la serie nel 1951, quindi Luigi Capuana, Elio Vittorini, Giovanni Boccaccio, Dante Alighieri. Questo fatto viene illuminato dalla sua giusta luce, se si pensa che gli italiani, che pure in questa regione ebbero l'infelice ruolo di occupanti, avevano tuttavia saputo lasciare tra la popolazione forti tracce e ricordi di simpatia e umanità. come spesso ancora oggi è dato di verificare. Che dagli italiani e dalla loro cultura i macedoni si aspettassero molto è dimostrato dal fatto che, alla fine degli anni cinquanta, presso la giovanissima università di Skopje venne istituito il primo e finora, unico lettorato di lingua italiana.

* * *

A quarant'anni dall'apparizione del primo autore italiano, e a trent'anni dall'istituzione di questo Lettorato, possiamo constatare come nella RS di Macedonia la lingua italiana sia entrata in quasi tutti i settori della vita pubblica per mezzo di interpreti e traduttori, corrispondenti e insegnanti. Essi lavorano presso istituzioni di governo, istituti bancari, organizzazioni commerciali, agenzie turistiche e compagnie d'assicurazione. come anche presso case editrici e redazioni di giornali e riviste, mentre insegnanti svolgono la propria attività presso istituti scolastici ed universitari.

за слушање, односно за читање текстови во оригинал, или пак за допишување, односно за одржување лични контакти со Италијанци. А ова уште еднаш го покажува пријателскиот однос на Македонците спрема Италија.

* * *

Друга причина за задоволство е фактот што италијанската култура навлезе во средини какви што се Драмскиот театар, Операта во Скопје, Радиото и Телевизијата, филмската куќа „Вардар филм“, како и детските установи и, во последно време преку повеќе од илјада книги за Сидата, реализирани во рамките на Лекторатот и продадени во киосците и книжарниците во Републиката, италијанскиот јазик навлезе во бројни семејства, училишта и болници во СР Македонија.

Сметаме за неопходно да ја истакнеме непроценливата улога на секојдневното присуство од весниците и списанијата

што бесплатно веќе со години на нашиот лекторат му ги испраќаат неколку благородни италијански редакции (Ла stampa, Корјере дела сера, Л'Еспресо, Еуродео, Чивилта' дел бере, Ле шиенце, Вита дел'инфантија, Темпо медико, Панорама, Музика & Диски, и тн.). Таквите материјали во нашите услови претставуваат огромна руда за учење и истражување. Но сакаме исто така да го истакнеме ценетиот придонес на македонскиот дневен печат, радиото и телевизијата за ширењето, преку нашите иницијативи, на италијанскиот јазик и култура низ Македонија. Се надеваме, на крај, дека почитта и пријателството заедно со вистинската, искрена меѓусебна заинтересираност брзо ќе доведат до значаен пораст, било по обем, било по квалитет, во севкупните односи меѓу СР Македонија и Италија. Ad maiora!

Accanto, comunque, a questo gruppo di persone che usano l'italiano per ragioni professionali, esiste, sparsa in tutto il territorio della repubblica, una considerevole moltitudine di conoscitori, che, licenziati dal nostro Lettorato al ritmo di una quindicina all'anno, l'italiano lo utilizzano a scopi puramente culturali, per il piacere della lettura o l'ascolto di testi in originale, ovvero per contatti epistolari o di persona con italiani. La qual cosa dimostra una volta di piú il rapporto di simpatia dei macedoni verso l'Italia.

* * *

Altro motivo di soddisfazione è rappresentato dal fatto che la cultura italiana è arrivata in ambienti, quali il teatro d'arte drammatica e il teatro dell'opera di Skopje, presso la radiotelevisione e la casa cinematografica "Vardar film", come pure presso gli asili infantili; ed, ultimamente, presso numerosissime famiglie, scuole e ospedali macedoni, a giudicare dai piú di mille libri sull'AIDS, realizzati nell'ambito del Lettorato e venduti nelle edicole e librerie del paese. Non possiamo, a questo punto, ignorare il ruolo di straordinaria importanza della presenza quotidiana di giornali e riviste, che al nostro Lettorato vengono inviate da lunghi anni in abbonamento-omaggio da parte di generose redazioni italiane; ne menzioniamo, a titolo esemplificativo, solo alcune: *La stampa*, *Corriere della sera*, *L'Espresso*, *Europeo*, *Civiltà del bere*, *Le scienze*, *Vita dell'infanzia*, *Tempo medico*, *Panorama* (Fiume-Rijeka), *Musica & Dischi*. Simili materiali costituiscono nelle nostre condizioni una inestimabile miniera per lo studio e la ricerca linguistica e culturale. Riteniamo, infine, opportuno dare il dovuto risalto al contributo, frequentemente dato da stampa, radio e televisione macedoni alle nostre iniziative per la propagazione della lingua e cultura italiana in Macedonia. Ci auguriamo, quindi, che stima e simpatia, unite ad un autentico, sincero interesse reciproco portino al piú presto ad un sensibile incremento, quantitativo e qualitativo, delle relazioni globali tra la RS di Macedonia e l'Italia.

Ad majora!

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА ПРОРЕКТОРОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ, ПРОФ. Д-Р ДИМИТАР БАЈАЛЦИЕВ

Почитувани другари, дами и господа, драги колеги,

Што да се рече по така избраните зборови, исполнети со толку возвишени чувства, искажани од колегата Аугусто Фонсека, како и од другите другари и господа. Тоа се зборови кои вистински инспирираат и вдахнуваат.

Ова, за мене, е ретка прилика, пренесувајќи ви ги најсрдечните поздрави и честитки за овој ваш и наш јубилеј од страна на ректорот на Универзитетот „Кирил и Методиј“ од Скопје, проф. д-р Драги Данев, да дојдам на оваа не така мала свеченост што се одржува на вашиот факултет, на Катедрата по романистика и книжевности, а посебно на Лекторатот по италијански јазик и, така да се рече, на лице место и макар само за миг да го почувствувам тој амбиент, таа работна атмосфера, тој ентузијазам, еве, веќе триесет години вас ве исполнува и инспирира за нови потфати.

Низ сите овие минати триесет години веќе слушавме за многу вредни остварувања на овој Лекторат, а којзнае уште колку многу можат да се нотираат. Катедрите и лекторатите, па според тоа и Лекторатот по италијански јазик, немаат само за цел успешно изучување на јазици на други народи. Сигурно дека многу позначајно од тоа е, преку изучувањето на еден јазик, да се почувствува духот и културата на еден народ и, истовремено и повратно, преку така остварениот духовен мост, да се прозбори и да се даде потврда на постоењето, творењето и достигнувањата на малите народи.

Тоа е единствениот пат и најдобриот начин, преку заемна интеракција, различните цивилизации и култури да ги валоризираат и универзализираат светските цивилизациски вредности. Ако од овој аспект се проанализира денешнава прослава, тогаш и благородните солзи на колегата Аугусто Фонсека сами за себе многу зборуваат.

INDIRIZZO DI SALUTO DEL PRORETTORE DELL'UNIVERSITÀ DI SKOPJE,
PROF. D-R. DIMITAR BAJALDŽIEV

Gentili signore e signori, cari colleghi,
che cosa si può dire dopo aver ascoltato dal collega Augusto Fonseca, e dagli altri che l'han preceduto, parole ed espressioni ricche di elevati sentimenti, parole che suscitano grande entusiasmo, che obbligano ad un tempo a delle riflessioni.

Presenziare a questa solennità di non poco conto per la Vostra Facoltà, piú precisamente per l'Istituto di Lingue e Letterature Romanze e, piú in concreto, per il Lettorato di Lingua Italiana, è per me un'occasione eccezionale, offertami dal graditissimo compito di porgerVi il saluto piú vivo e le felicitazioni piú sincere del Rettore dell'Università "Kiril i Metodij" di Skopje, Prof. D-r. Draghi Danev, per questa Vostra e nostra festosa ricorrenza. E ritengo altrettanto raro privilegio poter conoscere l'ambiente, l'atmosfera di operosità e di entusiasmo che da trent'anni vi anima e vi stimola per il raggiungimento di nuove mete.

Abbiamo sentito quanti e quali obiettivi ha raggiunto nel passato trentennio questo lettorato, e chissà quanti altri se ne potrebbero ancora elencare. Gli Istituti di Lingue e i Lettorati, quindi anche il Lettorato d'Italiano, non hanno soltanto, come è noto, il compito di insegnare al meglio lingue di altri popoli, ma, cosa molto piú importante, di rendere accessibile, attraverso l'insegnamento della lingua, il loro spirito e la loro cultura. Non solo. Essi possono operare in senso inverso: per via di un tal ponte ideale possono dar voce all'esistenza di popoli anche piccoli, alle loro realizzazioni nei campi piú disparati. È questa l'unica via ed il modo migliore perché civiltà e culture differenti possano valorizzare e rendere universale il patrimonio della civiltà mondiale. Se da questo punto di vista si guarda alla festa di oggi, allora le nobili lacrime del collega Augusto Fonseca si rivelano straordinariamente dense di messaggi.

Временскиот период од триесет години не е само многу време во животниот век на една единка туку, исто така, триесет години за еден млад универзитет каков што е нашиов е, би рекол, цела една вечност. И, за овие триесет години, цела една плејада на млади италијанисти чиј сознаен видо-круг мултиплицирано е збогатен и проширен, ја популаризираат нашата култура надвор од овие стеснети и приклевани балкански простори. Тоа е нешто што сите нас вистински треба да нè радува.

Да се има триесетгодишно искуство во една плодна и континуирана дејност каква што денес ние тука одбележуваме, при што далеку зад вас се и првичните талкања и почетните дилеми и дубиози, навистина претставува непроценлив капитал. Дека ова не е обична фраза се потврдува веќе денес зашто живееме во време во кое, би рекол, се вршат епохални промени, време во кое утрешниот ден не наликува на денешниот. Ова е време во кое и рекапитулациите мора да се вршат во од, а пресекот и анализата на оствареното единствено да се прават од аспект на претстојното, зададеното. Оттука, особено треба да нè радува возобновениот и нагласен интерес кај студентите за изучување на странски јазици и, посебно, нагласениот интерес за изучување на италијанскиот јазик. Последново, пред сè, затоа што процесите на демократизација и интеграција во светски рамки и, посебно, на стариот континент се одвиваат со невидена брзина; границите се размеѓуваат, бариерите се уриваат, а исклучителностите и нетрпеливостите меѓу народите и државите се разводнуваат.

Дека погоре реченото не е обична куртоазија вообичаена за вакви пригоди туку, напротив, непосредно сознаен интерес за нашиот Универзитет, за нашата Република, па и пошироко, молам да ми допуштите, во две-три реченици да искажам една своја лична импресија од дводневниот состанок на Комисијата за наука, култура и спорт при новоформираната Работна заедница на јужен и среден Јадран во рамките на Пентагоналата, одржан пред само неколку дена во Жабљак — СР Црна Гора, на кој имав чест да присуствувам и да учествувам во неговата работа во својство на претставник од СР Македонија. Во споменатава Работна заедница, аналогно на конституирањето на Пентагоналата (регионална заедница на пет држави од јадранскиот регион: Југославија, Италија, Австрија, Чешкословачка и Унгарија), вклучени се пет републики од Југославија (Црна Гора, Македонија, Босна и Херцеговина, Србија и Хрватска) и пет покраини од италијанска страна кои гравитираат кон регионот на јужен и среден Јадран (Емилија-Ромања, Аbruцо,

Il periodo di trent'anni non costituisce solo un notevole tratto di tempo per un individuo, ma per una giovane università qual è la nostra trent'anni oserei dire che rappresentano un'eternità. E in questi trent'anni un'intera pleiade di giovani italianisti, i cui orizzonti della conoscenza si sono considerevolmente arricchiti ed ampliati, diffondono la nostra cultura al di fuori dei ristretti confini balcanici. Tutto ciò deve rappresentare per noi motivo di autentica gioia.

Un'esperienza trentennale in un'attività produttiva mai interrotta, com'è questa che noi oggi riscontriamo, peraltro senza più le incertezze, i problemi e le difficoltà dell'inizio, costituisce davvero un enorme capitale. E che queste non sono soltanto parole è dimostrato già oggi, poiché viviamo in tempi che registrano mutamenti, oserei dire, epocali, tempi in cui il domani non assomiglia all'oggi. Questi sono tempi in cui anche i bilanci vanno fatti in corso d'opera, la sezione e l'analisi di quanto realizzato vanno effettuate unicamente dal punto di vista dell'immediato e programmato. Pertanto, ci deve rallegrare il rinnovato e vivo interesse degli studenti per l'apprendimento delle lingue straniere ed in particolare dell'italiano. Questo fenomeno ha la sua importanza, perché i processi di democratizzazione e integrazione in ambito planetario e, in particolare, sul vecchio continente procedono con sorprendente rapidità, i confini si spostano, cadono le barriere e le esclusioni e insofferenze tra i popoli e gli Stati si affievoliscono.

Che quanto sopra detto non è espressione di pura cortesia.. riscontrabile in simili circostanze,. ma sincero e attuale interesse per la nostra Università e per la nostra Repubblica, ma anche più in generale, si può vedere dall'impressione che personalmente ho avuto alcuni giorni fa giorni a Žabljak, nella RS del Montenegro, dove, quale rappresentante della RS di Macedonia, ho partecipato ad una riunione della Commissione per la Scienza, la Cultura e lo Sport all'interno del Gruppo di Lavoro dell'Adriatico centro-meridionale, nell'ambito della Pentagonale. In tale Gruppo di Lavoro, sul modello della Pentagonale (comunità di cinque Paesi della regione adriatica: Jugoslavia, Italia, Austria, Cecoslovacchia e Ungheria) sono comprese cinque repubbliche della Jugoslavia (Montenegro, Macedonia, Bosnia-Erzegovina, Serbia e Croazia) e cinque regioni italiane gravitanti lungo l'Adriatico

Марке, Молизе и Пулја). На состанокот на Комисијата, како впрочем и на сите претходни средби, беа искажани низа допирни точки, според кои, покраините и републиките од овој регион нужно се упатени на најтесна заемна соработка. Тоа што за оваа пригода би можело да биде од посебно значење е нагласениот интерес од италијанска страна за помош и, истовремено за учество во бројни заеднички научноистражувачки проекти и искажаната спремност за прифат на бројни групи студенти кои на тамошните универзитети и специјализирани институции организирано би го изучувале и доусовршувале италијанскиот јазик. Оваа шанса и ние, како дел од овој простор, можеме максимално да ја искористиме доколку добро се организираме и доколку однапред и промислено ги конципираме нашите долгорочни интереси. Целокупната оваа активност, можеби и не случајно, почнува со еден амбициозен проект кој носи наслов: „Цивилизацијата, културата и трговијата на Јадранот во минатото“, се разбира сфатен во поширока смисла, за преку него да стигнеме до сегашноста и оттука заеднички да ја креираме поблиската и подалечната иднина.

Ете зошто, барем тоа јас така го чувствувам, моето денешно присуство на вашиот јубилеј, не го чувствувам само како обична куртоазија, ниту пак само како славенички чин од манифестационен карактер. Меѓутоа, бидејќи јубилеите се одбележуваат и со цел одделни временски раздобја, значајни за еден народ, да се отргнат од заборавот на генерациите што доаѓаат и, во тој контекст, скромно да се одбележи неимарството на самопрегорните творци чие дело претставува траен светилник за таквите епохи, дозволете ми, во оваа пригода, со посебна чест и задоволство, да ја спроведам одлуката на 247-мата седница на Универзитетскиот совет при Универзитетот „Кирил и Методиј“, одржана на 14. XII 1990 год., кој едногласно и со нескриено задоволство одлучи: за непрекорната и самопрегорна работа на планот на изучувањето и подготвувањето млади кадри во рамките на Лекторатот по италијански јазик, како и за повеќегодишната и несебична работа и залагање за популаризацијата на културните и цивилизациските вредности на италијанскиот народ во рамките на македонскиот национален простор, и обратно, на македонските културни и цивилизациски вредности популаризирани среде италијанскиот народ — на Аугусто Фонсека, да му додели Плакета, највисоко признание што Универзитетот „Кирил и Методиј“ го доделува за особени

centro-meridionale (Emilia-Romagna, Marche, Abruzzi, Molise e Puglia). Nel menzionato Gruppo di Lavoro, come in tutti i precedenti incontri, vennero illustrati diversi punti di vista comuni secondo i quali le regioni e i Paesi della regione sono per forza destinati ad una stretta collaborazione tra di loro. Quello che all'occasione potrebbe essere di particolare importanza è l'interesse che ha rimarcato la parte italiana ad offrire il suo aiuto e a partecipare in diversi progetti di ricerca scientifica comuni e ad ospitare molti gruppi di studenti presso università e istituti specializzati, affinché studino o perfezionino la lingua italiana. Anche noi, come parte interessata in tale area, possiamo grandemente beneficiare di questa offerta, a condizione di organizzarci bene e programmare per tempo i nostri interessi a lunga scadenza. Questa attività nel suo insieme è stata avviata, e forse non per caso, con il progetto dal titolo "Civiltà, cultura e commercio dell'Adriatico nel passato" inteso naturalmente in senso abbastanza vasto al fine di giungere ai nostri giorni e di qua poter insieme costruire un futuro a breve e lungo termine.

Ecco perché la mia presenza qui oggi alla Vostra festa non la sento, almeno io, come una dimostrazione di cortesia né tanto meno come gesto di ostentata solennità. D'altra parte, gli anniversari si celebrano anche allo scopo di strappare all'oblio delle future generazioni periodi di tempo di una certa importanza per un popolo ed, in tal senso, per rendere debitamente onore a quei magnanimi artefici, le cui opere restano come un faro indistruttibile per quelle epoche. Ebbene, in una tale circostanza, permettetemi che io oggi, con l'onore e il piacere che me ne derivano, di dar corso alla delibera espressa nella 247-esima riunione del Consiglio Accademico dell'Università "Kiril i Metodij" del 14 dicembre 1990, il quale all'unanimità e con palese compiacimento ha decretato che: *per l'encomiabile e feconda attività nel campo dell'insegnamento e preparazione di giovani quadri all'interno del Lettorato di Lingua Italiana; per il suo pluriennale operato improntato a grande abnegazione e per l'incessante impegno a divulgare i valori della cultura e civiltà del popolo italiano in ambito nazionale macedone e viceversa, per la divulgazione di valori della cultura e civiltà macedone in ambito nazionale italiano, ad **AUGUSTO FONSECA** assegna una TARGA DI BENEMERENZA, il riconoscimento più alto che l'Università*

заслуги на поединци и институции, со надеж дека таа и таквата соработка со несмален интензитет и понатаму ќе продолжи. Дозволете ми да го прочитам текстот на Плакетата.

УНИВЕРЗИТЕТОТ „КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ, ПО ПОВОД 30-ГОДИШНИНАТА ОД ВОВЕДУВАЊЕТО НА СТУДИИТЕ ПО ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ, НА АУГУСТО ФОНСЕКА, ЛЕКТОР ПО ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК, МУ ДОДЕЛУВА ПЛАКЕТА ВО ЗНАК НА ПРИЗНАНИЕ ЗА ПРИДОНЕСОТ ВО РАЗВОЈОТ И УНАПРЕДУВАЊЕТО НА НАСТАВНАТА ДЕЈНОСТ ВО РАМКИТЕ НА СТУДИИТЕ ПО ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК ПРИ КАТЕДРАТА ЗА РОМАНСКИ ЈАЗИЦИ И КНИЖЕВНОСТИ НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ.

СКОПЈЕ, 19. XII 1990 год.

проф. АУГУСТО ФОНСЕКА

Почитувани и драги пријатели

Во овој момент не знам да кажам ништо друго, освен „Благодарам“! Но, да се потрудам барем да истакнам дека дел од ова признание им припаѓа и на сите студенти кои сакаа правилно да ја прифатат мојата порака преку взаемнопочитувањето и чесната соработка да се чувствуваме сè поблиски и пријатели.

"Kiril i Metodij" di Skopje conferisce per meriti eccezionali a singole personalità e ad istituzioni, con la speranza che siffatta collaborazione continui in futuro con maggiore intensità. Ed ora permettetemi di dar lettura al testo dell'onorificenza:

L'UNIVERSITÀ "KIRIL I METODIJ" DI SKOPJE, IN OCCASIONE DEL TRENTENNALE DELL'ISTITUZIONE DEGLI STUDI DI ITALIANISTICA PRESSO LA FACOLTÀ DI FILOLOGIA, AD **AUGUSTO FONSECA**, LETTORE DI LINGUA ITALIANA. CONFERISCE LA **TARGA DI BENEMERENZA** IN SEGNO DI RICONOSCIMENTO PER IL CONTRIBUTO DATO ALLO SVILUPPO E AL PERFEZIONAMENTO DELL'ATTIVITÀ DIDATTICA NELL'AMBITO DEGLI STUDI DI ITALIANISTICA PRESSO L'ISTITUTO DI LINGUE E LETTERATURE ROMANZE DELLA FACOLTÀ DI FILOLOGIA DI SKOPJE.

Skopje, 19 dicembre 1990

REPLICA DEL PROF. AUGUSTO FONSECA

Stimati e cari amici.

in questo momento non sono davvero in grado di dire nient'altro se non "Grazie"! Voglio, comunque, far presente almeno che una parte di questo riconoscimento spetta anche a tutti quegli studenti che negli anni passati insieme, sinceramente hanno voluto unirsi con me nella realizzazione dell'idea che, attraverso una collaborazione onesta e una stima reciproca, sia possibile sentirsi sempre piú vicini e piú amici.

Da sinistra: prof. Naum Kitànovski, prof. Augusto Fonseca, prof.ssa Elzbieta Gawęda-Fonseca

Questo è il **primo** (СВЕЧЕНО ОТВАРАЊЕ *SVEČENO OTVARANJE* - CERIMONIA INAUGURALE) di tre opuscoli che costituiscono insieme la riedizione, elaborata al computer da Augusto Fonseca in versione bilingue e arricchita da immagini fotografiche, del supplemento alla rivista in lingua macedone “Литературен збор *Literaturen zbor* – La parola letteraria”, Skopje 1991, Anno XXXVIII, 1-2, pp.87/183, interamente dedicato al **30°** ANNIVERSARIO DEGLI STUDI DI LINGUA E LETTERATURA ITALIANA IN MACEDONIA.

Il secondo e terzo opuscolo sono intitolati rispettivamente
ВИНОТО И ПОЕЗИЈАТА *VINOTO I POEZIJATA* - IL VINO E LA POESIA e СТУДЕНТСКИ СИМПОЗИУМ *STUDENTSKI SIMPOZIUM* SIMPOSIO STUDENTESCO.

© 2010 *Augusto Fonseca*

www.collanaslavica.info elaufonseca@libero.it

Лекторати по Италијански Јазик

30

Lettorato di Lingua Italiana

